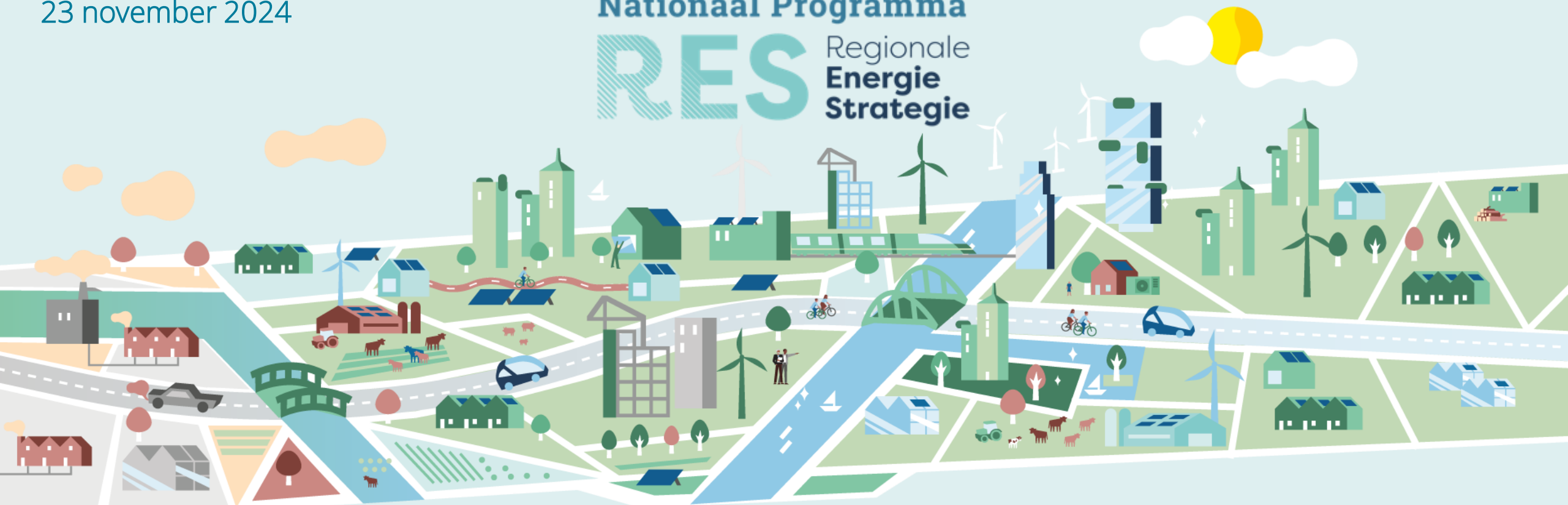

RAAD OP ZATERDAG
23 november 2024

Nationaal Programma RES Regionale Energie Strategie

Energietransitie, bevoegdheden en invloed van raadsleden

Pascale Georgopoulou
p.georgopoulou@npres.nl

Wat kun je dit uurtje verwachten?

- Klimaatakkoord
- De geschiedenis van de RES
- De huidige stand van zaken, RES op koers, KEV (PBL)
- De rol van de raad: bevoegdheden en invloed

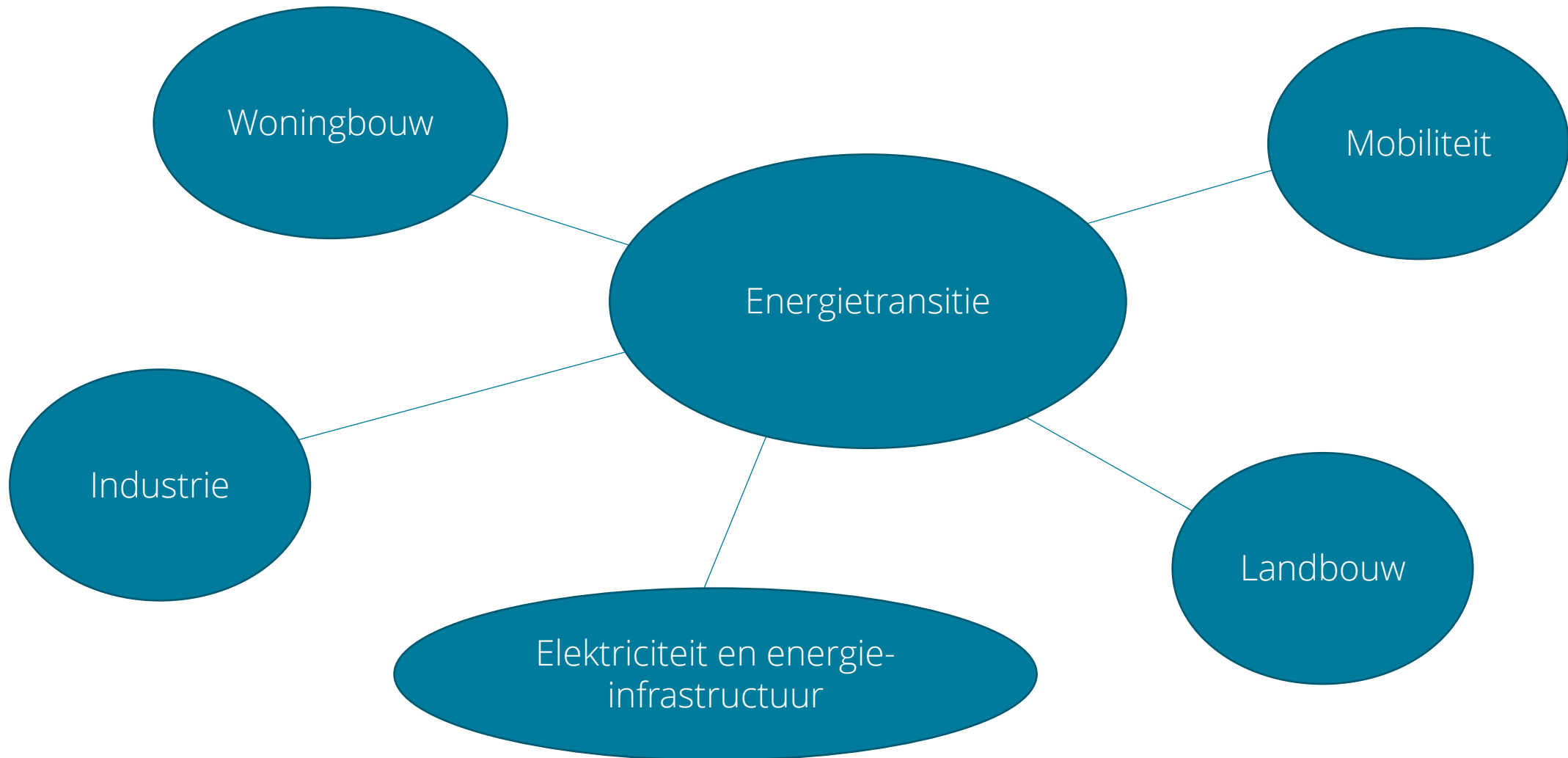
Klimaatakkoord

Meer dan 100 partijen verlagen de CO₂-uitstoot van Nederland met **49%** ten opzichte van 1990 via het

Klimaatakkoord

Verbinding met andere opgaven

Geschiedenis Regionale Energiestrategie

- 30 energieregio's
- 35 TWh in 2030, ambitie 55 TWh
- RES is **samenwerkingsproces** tussen overheden, maatschappelijke partners en samenleving om de Regionale Energiestrategie (RES) vorm te geven, op initiatief van decentrale overheden (VNG en IPO)
- RES is een **document** met
  - ambities m.b.t. duurzame elektriciteit op land (zon en wind) tot 2030 met doorkijk naar 2050
  - vraag & aanbod van warmtebronnen
- Opdrachtgevers: VNG, IPO, UvW, KGG, BZK, Netbeheer NL. NP RES is sinds 2019 ondersteunings-programma voor regio's

Geschiedenis van de RES

- Ontstaan uit oproep Min EZ voor **warmteplannen**, als reactie op **topdown beleid** Energieakkoord 2014, de verdeling 6000 MW wind
- 2015 **Green deal** pilots BZK, I&M, EZ, IPO, UvW, VNG
- 2017: RES in **investeringsagenda** van koepels en in **Regeerakkoord**
- 2018/ 2019 **Klimaatakkoord** als aanpak voor opgave tafel **Elektriciteit en Gebouwde omgeving** (minder breed dan oorspronkelijk plan)
- **RES**: Aandeel duurzame elektriciteit en warmte, passend bij regio (overheden, maatsch. partners en bewoners), op het netwerk, in de leefomgeving en met zoveel mogelijk bestuurlijk en maatsch. draagvlak
- 2019: start NP RES, 1 juni 2020: concept-RES, 1 juli 2021: RES 1.0
- 2023: 1 juli voortgang / herijking RES 2.0, 2025: vergunningen, stop subsidie

RES op koers

- **Nationaal perspectief:** Nederland moet in 2030 tenminste 49% minder CO2 uitstoten. Einddoel 2050: 95% minder uitstoot. (Regeerakkoord 2022: 55% minder in 2030)

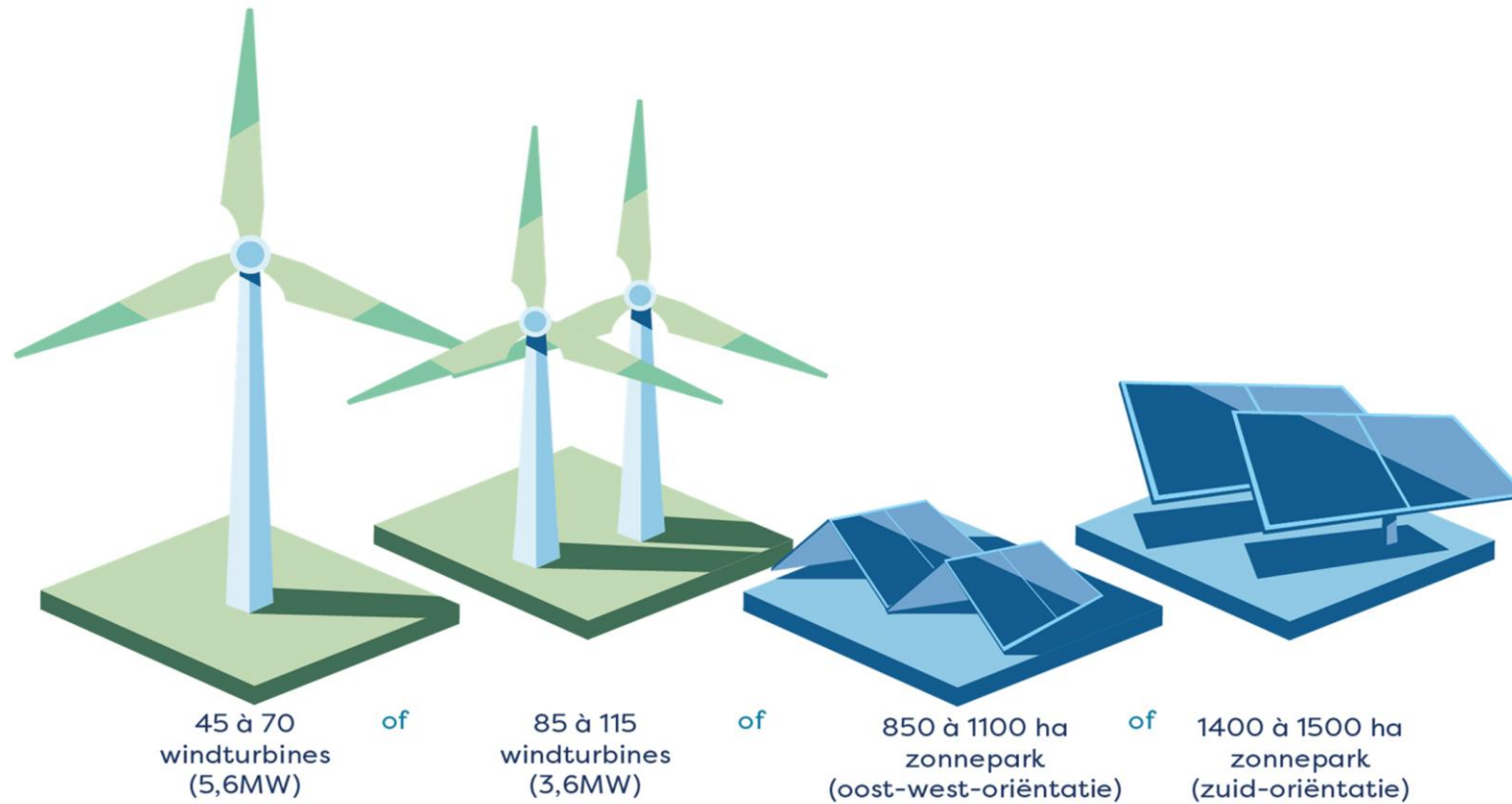

- **Klimaatakkoord:** om deze doelstelling te bereiken is afgesproken dat in 2030 jaarlijks 84 TWh aan elektriciteit uit wind en grootschalige zon wordt geproduceerd.
- 84 TWh > 49 TWh wind op zee
- > 35 TWh wind en zon op land; 30 RES regio's, *eigen invulling wat, waar en met wie.*

Planbureau voor de Leefomgeving analyse:

- **35 TWh binnen bereik**, 55 TWh raakt uit beeld.
- Beperkingen in de ruimte, maatschappelijke acceptatie voor de locatiekeuze wind/zon, gebrek aan netcapaciteit, uitspraak Raad van State over milieunormering van windturbines, gemeenteraadsverkiezingen 2022, provinciale/waterschapsverkiezingen 2023, TK 2023

Duurzame opwek: voor 1 Twh

NB: bandbreedte hangt o.a. af van aanname aantal vollasturen per jaar

Opslag & transport

Naast ruimte voor opwekkingseenheden (zon & wind) is ruimte nodig voor:

- Hoogspanningsmasten
- Hoogspanningsnetten boven de grond
- Kabels onder de grond
- Opslag van elektriciteit
- Elektriciteitsstations

Waar staan we nu?

- Ambities tellen op tot meer dan 55 TWh. PBL analyse laat zien dat doel klimaatakkoord nog net haalbaar is, maar uitvoering loopt niet vanzelfsprekend: gerechtelijke uitspraken, netcapaciteit, maatschappelijk gesprek.
- Variatie in de regio's op concreetheid van de plannen, ruimtelijke borging etc.
- Opgave in alle regio's: organiseren van grip op uitvoering in de breedte van energie (dus ook warmte).
- Het [Nationaal Plan Energiesysteem \(NPE\)](#) perspectief tot 2050.
- Het [Programma Energiehoofdstructuur \(PEH\)](#) laat zien welke nieuwe nationale energie infrastructuur nodig is richting 2050 en waar deze slim geplaatst kunnen worden.

Stand van zaken

- Na het in werking treden van de Omgevingswet is de RES soms plan-MER plichtig. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen:
  - een RES Voortgangsdokument, verschijnt tweejaarlijks, voor het eerst verschenen in juli 2023 (zie [overzicht](#) op onze website).
  - een RES Herijking 2.0 en verder, waarin nieuwe of aangepaste strategische keuzes worden vastgelegd. Zie [handreiking en werkbladen](#).

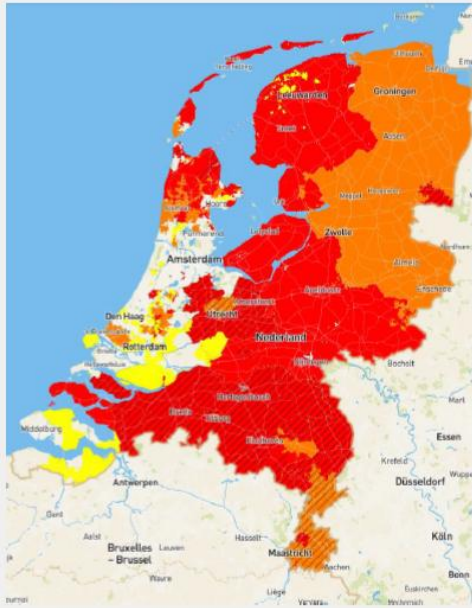
- **Regionaal perspectief**
  - **Stevig maatschappelijk debat.** In 2 jaar intensieve samenwerking tussen overheden, netbeheerders, inwoners en bedrijven. Een open maatschappelijk debat en continue dialoog is nodig om de duurzame opwek en bijbehorende infrastructuur te kunnen realiseren.
  - **Meer afstemming met andere opgaven in de leefomgeving** (in samenhang naar het gebied kijken (landbouw, natuur, woningbouw, industrie))
  - **Meer samenhang** vanuit het perspectief van het energiesysteem
  - **Schaarste in netcapaciteit** enerzijds en **extra opgave** vanuit industrie, landbouw, mobiliteit, woningen en andere gebouwen

Netcongestie

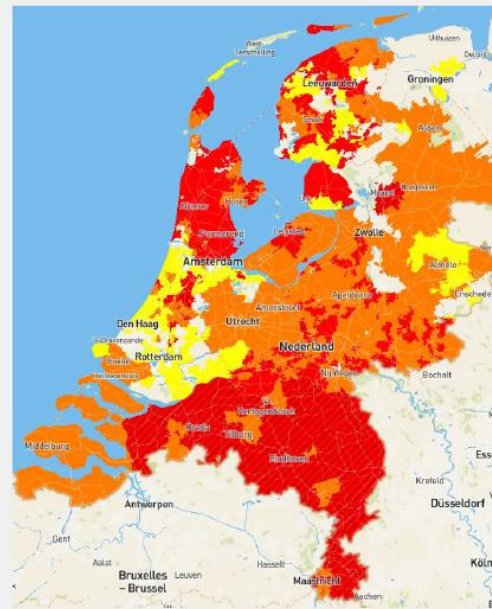
Het elektriciteitsnet raakt in toenemende mate overbelast

Uitdagingen netverzwaring

Opwek elektriciteitsnet

Afname elektriciteitsnet

Bron capaciteitskaart: Netbeheer Nederland (14-09-2023)

Uitbreidingen zijn langdurige processen

Benodigde arbeidskrachten zijn schaars

Er is veel ruimte nodig boven en onder de gr

78,5'

De transitie vergt forse investeringen

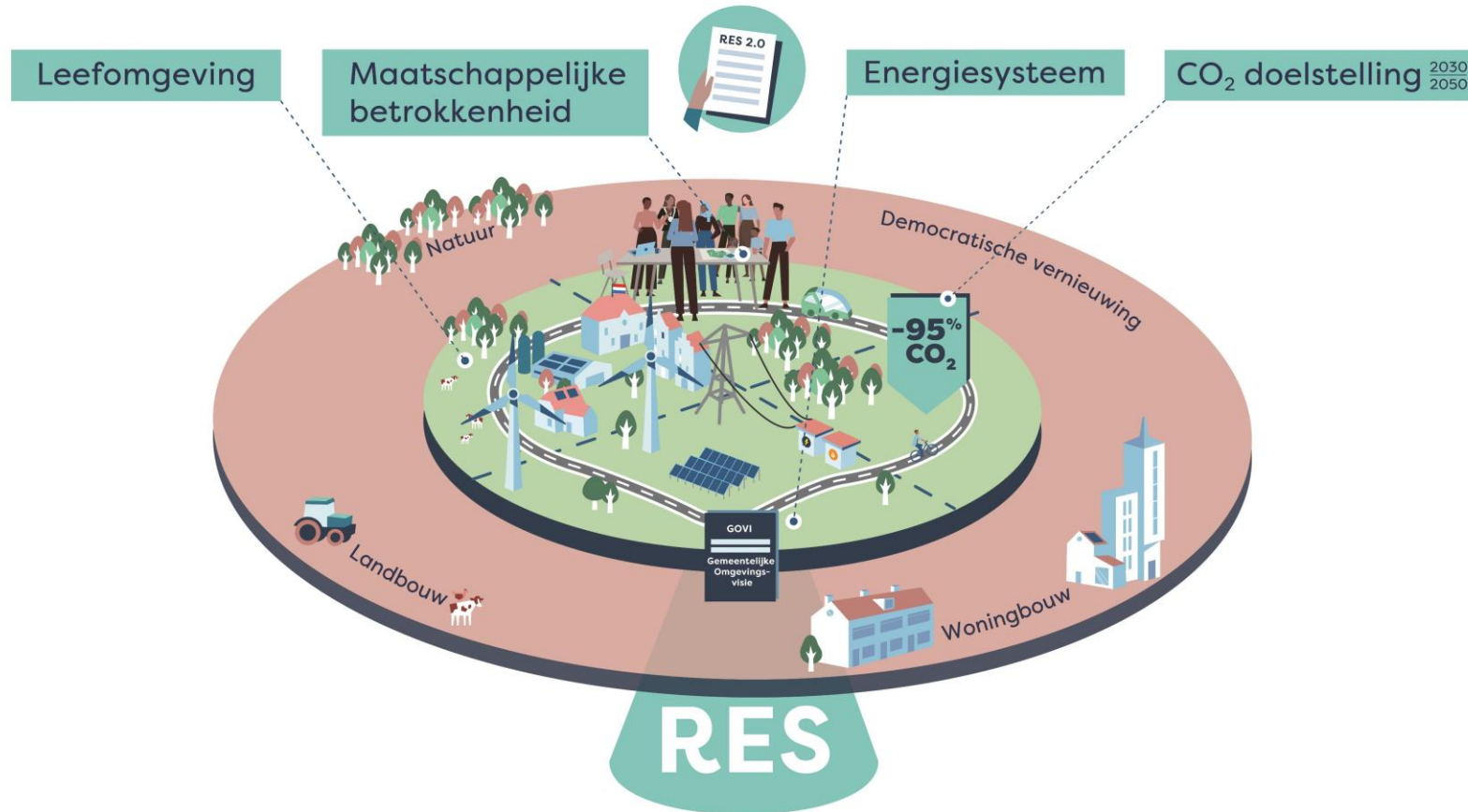
Afwegingskader handreiking RES 2.0

RES-opgaven
Bijdragen aan schonere wereld

⚡ 35 TWh
(TeraWattuur)

Elektriciteit
& Warmte

Nationaal Programma
Regionale
Energie
Strategie
RES

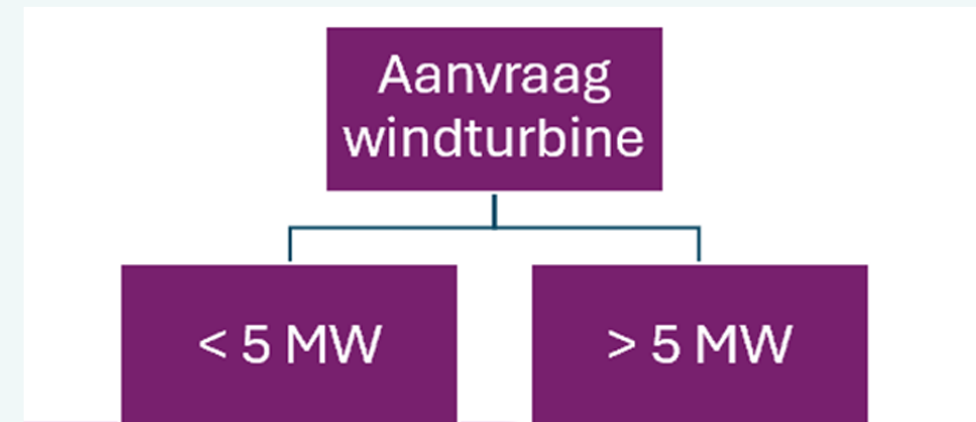

ZonPV

Kop	Bevoegd gezag	Opmerkingen
Vergunningverlening ZonPV op gebouwen		Toepassingen van zonne-energie op gebouwen (met uitzondering van monumenten) zijn vergunningvrij, maar niet vrij van regels. Naast een aantal specifieke eisen ten aanzien van plaatsing, bijvoorbeeld afstand tot dakrand, in dakvlak) moet worden voldaan aan het Bouwbesluit en het burenenrecht uit het burgerlijk Wetboek, burenen mogen geen hinder ondervinden.
Vergunningverlening grondgebonden ZonPV	Gemeente	Bij grondgebonden zonneparken zijn gemeenten bevoegd gezag voor het verlenen van de omgevingsvergunning. Zonneparken met een omvang vanaf 50 MW kunnen vallen onder het Projectbesluit. Er is geen tussenstap waarbij provincies bevoegd gezag zijn bij zonneparken.
Vergunningverlening zonneparken met een omvang vanaf 50 MW	Rijk	De Rijksoverheid coördineert de besluitvorming van energieprojecten met een nationaal belang. Projectprocedure (voorheen Rijkscoördinatieregeling)

Bevoegd gezag projectbesluit

- Elektriciteitswet (art. 9b en 9c)
  - < 5MW: gemeente
  - > 5 MW < 100 MW: provincie
  - > 100 MW: Rijk
- Energiewet: provincie >15MW
- Let op: een projectbesluit is niet nodig als een project past in het omgevingsplan
- Het aanpassen van het omgevingsplan is een bevoegdheid van de gemeenteraad

Infrastructuur

Kop	Bevoegd gezag	Opmerkingen
Energiecentrales met een capaciteit van ten minste 500 MW	Rijk	De Rijksoverheid coördineert de besluitvorming van energieprojecten met een nationaal belang. Projectprocedure (voorheen Rijkscoördinatieregeling)
Overige duurzame energiecentrales met een capaciteit van ten minste 50 MW	Rijk	De Rijksoverheid coördineert de besluitvorming van energieprojecten met een nationaal belang. Projectprocedure (voorheen Rijkscoördinatieregeling)
Uitbreidingen van het landelijk hoogspanningsnet op een spanningsniveau van 220 kV of hoger	Rijk	De Rijksoverheid coördineert de besluitvorming van energieprojecten met een nationaal belang. Projectprocedure (voorheen Rijkscoördinatieregeling)
Aanleggen kabels en leidingen	Gemeente	Er kunnen regels worden opgenomen worden in het omgevingsplan. Verder gelden de algemene regels van het Bal (Besluit activiteiten leefomgeving).
Vergunningverlening transformatorstations (middenspanningsruimte)	Gemeente	Vallen onder "kleinere bouwactiviteiten" van regionale netbeheerders.

Rol als raadslid

- In positie door kennis te vergroten en grip te houden op de informatievoorziening.
- Door vaststellen RES-Herijking.
- Door regionale afspraken te maken over voortgang (2025) en herijking RES.
- Door verankering van de RES in de instrumenten van de Omgevingswet/ruimtelijk instrumentarium.
- Door te sturen op concrete plannen, lokaal eigendom en participatie.

Tijdslijn

Om de gezamenlijk vastgelegde ambitie voor het opwekken van duurzame energie te realiseren is het nodig dat in januari 2025 vergunningen voor projecten zijn verleend. Dat betekent voor overheden: verankeren van de RES'en in ruimtelijk beleid eind 2023, begin 2024.

December 2022
Bestuurlijke afspraak
Randvoorwaarden scheppen om democratisch vastgestelde RES'en uit te voeren met streefdoel 55 TWh.

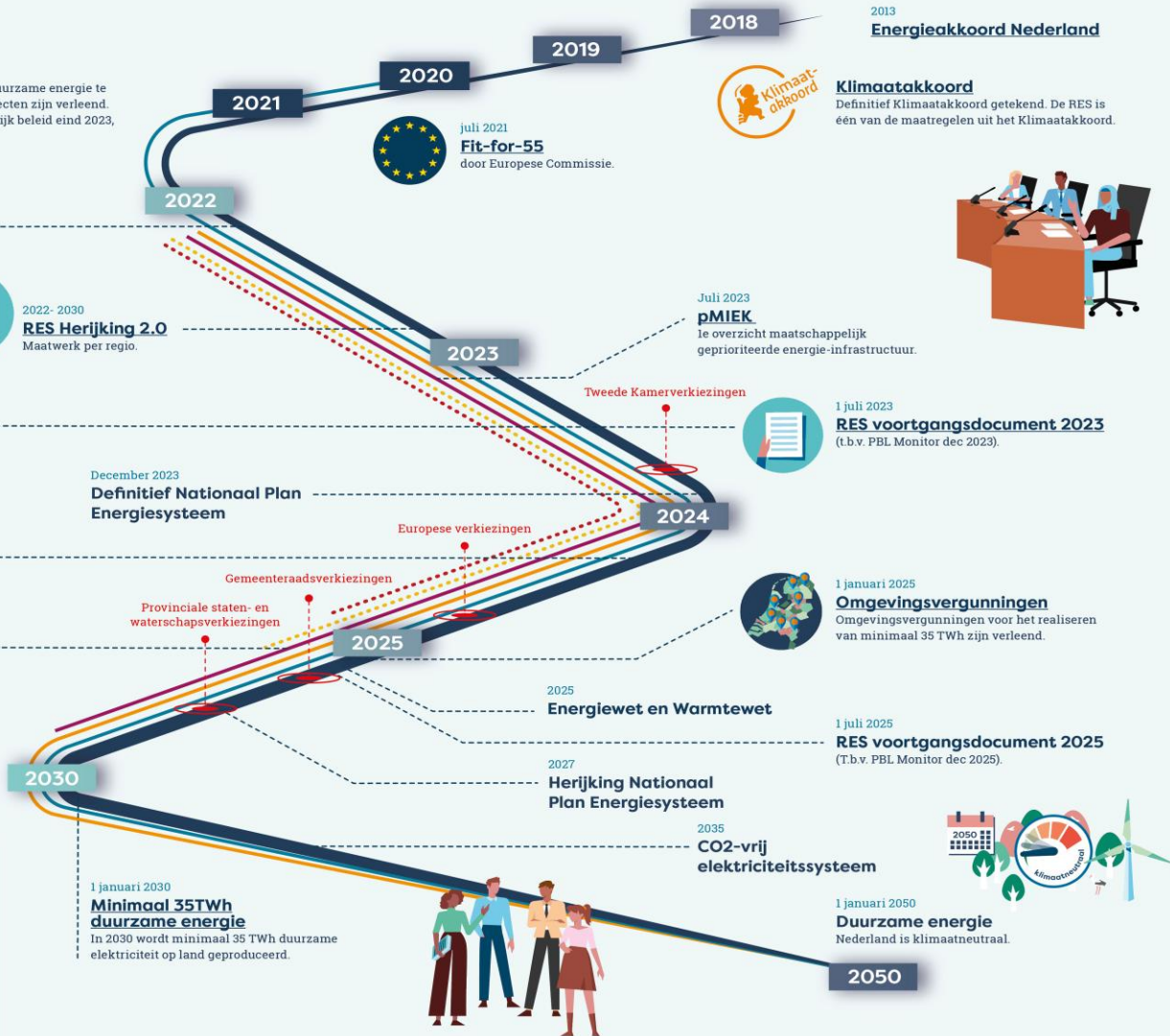

Juli 2023
Concept Nationaal Plan Energiesysteem
Start dialogen perspectief 2050.

1 september 2024
Concept provinciale Energievisie

Februari 2025
pMIEK
2e overzicht maatschappelijk geprioriteerde energie-infrastructuur.

- Intensivering dialoog met de samenleving
  - Slimmer benutten & uitbreiden van het energienet
  - ⋯ Gebiedsgericht werken en samenhang andere ruimtelijke opgaven
  - ⋯ Maatwerk per regio: RES herijking 2.0
  - ⋯ Provinciale overzichten prioriteren maatschappelijke netinfrastructuur
- PBL brengt jaarlijks een monitor uit in december.

2018
Energieakkoord Nederland

Klimaat-akkoord
Definitief Klimaat-akkoord getekend. De RES is één van de maatregelen uit het Klimaat-akkoord.

2020
juli 2021
Fit-for-55
door Europese Commissie.

Juli 2023
pMIEK
1e overzicht maatschappelijk geprioriteerde energie-infrastructuur.

1 juli 2023
RES voortgangsdokument 2023
(t.b.v. PBL Monitor dec 2023).

December 2023
Definitief Nationaal Plan Energiesysteem

1 januari 2025
Omgevingsvergunningen
Omgevingsvergunningen voor het realiseren van minimaal 35 TWh zijn verleend.

2025
Energiewet en Warmtewet

1 juli 2025
RES voortgangsdokument 2025
(T.b.v. PBL Monitor dec 2025).

2027
Herijking Nationaal Plan Energiesysteem

2035
CO2-vrij elektriciteitssysteem

1 januari 2050
Duurzame energie
Nederland is klimaatneutraal.

1 januari 2030
Minimaal 35TWh duurzame energie
In 2030 wordt minimaal 35 TWh duurzame elektriciteit op land geproduceerd.

Bekijk de planning en belangrijke mijlpalen binnen de regionale energiestrategie op weg naar 2030 - 2050. [Download de pdf voor een klikbare versie met links naar handige achtergrondinformatie](#)

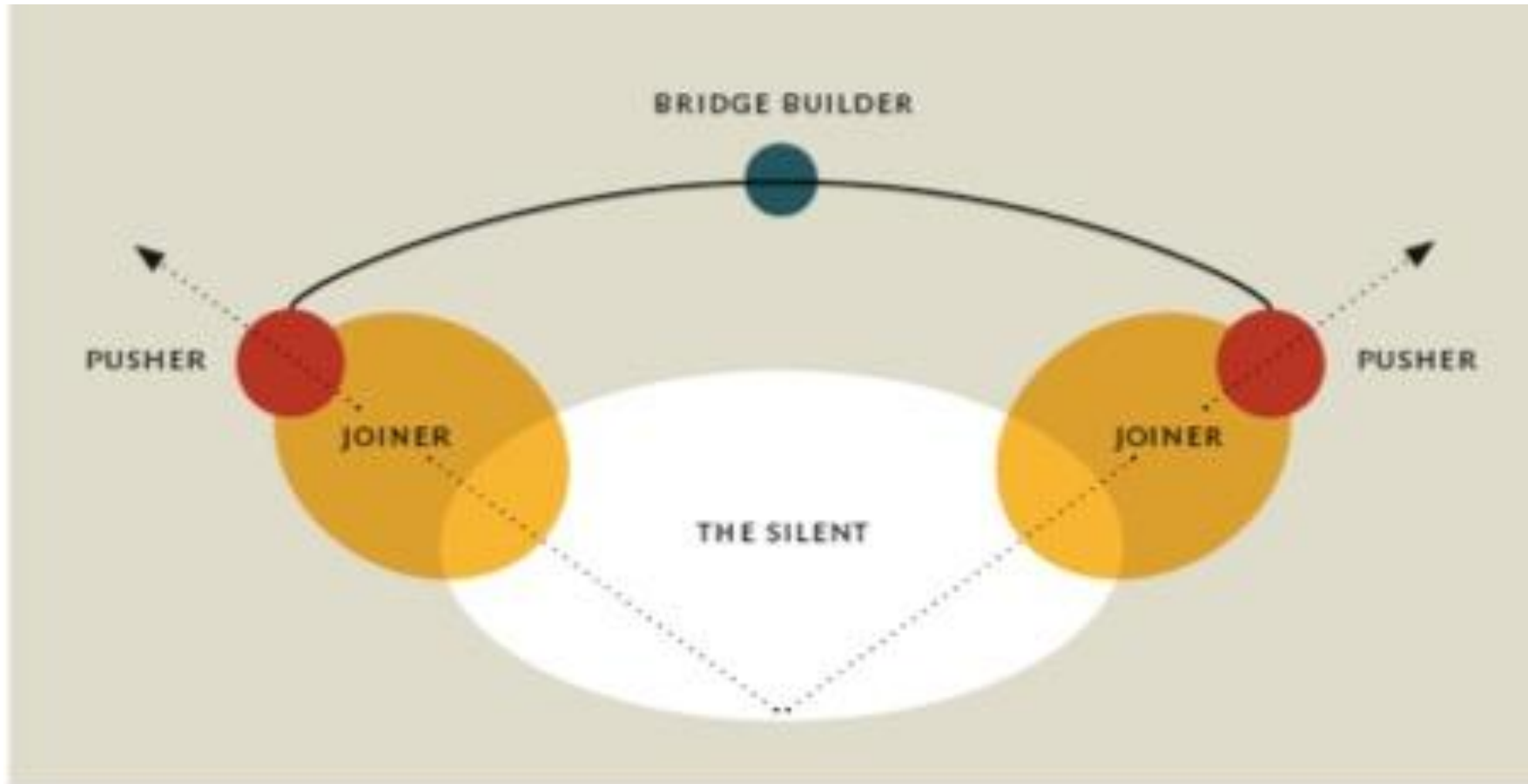
— Aan alle kanten wordt er aan je getrokken! —

SAMENWERKEN ÉN REGIE VOEREN

Polarisatie

Is democratie in transitie?

Ja

- Polarisatie en populisme
- Technologische ontwikkeling
- Afname van vertrouwen in democratische instituties
- Globalisering versus nationale soevereiniteit
- Klimaatverandering en ecologische crises
- Nieuwe vormen van participatie

Nee

- Stabiliteit van kernprincipes
- Tijdelijke verstoringen
- Veerkracht van democratische instituties
- Lange termijn continuïteit
- Cyclische aard van democratische veranderingen
- Globale verspreiding van democratie

Tips!

- Laat je voeden.
- Koester de regionale samenwerking.
- Bouw een netwerk.
- Choose your battles.

Wat heeft NP RES te bieden?

- **Accounthouder** vast aanspreekpunt; ogen en oren in de regio's, korte lijntjes en snel schakelen tussen betrokkenen op alle niveaus, uitwisseling tussen regio's faciliteren
- **Foto** twee keer per jaar -> mei: ambtelijke interviews rondom monitor en voortgang, december: PBL analyse / bestuurlijke gesprekken
- **Expertpool** samen met RVO
  - Kortdurende inzet van specifieke expertise voor de regio, betaald door RVO (indienen via formulier , inzet volgt na akkoord RVO en volgens werkinstructies van RVO)
  - Inzet algemene expertise, regio kan hiervoor de RVO databank met aangesloten aanbieders raadplegen, betaald door regio
- **RES community** RES-dagen voor coördinatoren (regiodagen) en bestuurders (RES-beraad)
- **Congres Regionale Energie en Lokale Warmte** jaarlijks event met alle betrokkenen rondom de RES en sinds 2023 samen met warmte (NPLW). Save-the-date: 13 november in Jaarbeurs in Utrecht
- **Communicatienetwerk** voor communicatieadviseurs van alle 30 RES'en, Landelijk Communicatie Netwerk Klimaat (LCNK) met toolboxes, voorbeelden, etc
- **Leertrajecten:** MER en RES, Energiesysteem en gebiedsgerichte aanpak
- **Community ontwikkeling:** Energie-participatie, Energiesysteem en Energie in de leefomgeving.
- **Productontwikkeling en ondersteuning** waar nodig of gewenst, zoals handreiking, factsheets, werkbladen, webinars en ondersteuning rondom de RvS-uitspraak over milieunormen wind

Links en contact

- [Werkblad bestuurlijke samenwerking en besluitvorming](#)
- [Website NP RES](#)
- [Website energiep participatie](#)
- [RES gespreksassistent](#) (mobiele Q&A site over RES'en)
- [Werkgroepen kansen en knelpunten](#)
- [Aanmelden nieuwsbrief](#) (elke 3 weken)
- Volg ons op [LinkedIn](#)
- [Community 'energie in de Leefomgeving'](#)
- [Ondersteuning volksvertegenwoordigers](#)
- OP verzoek van raadsleden: informatie over kernenergie: [Kernenergie en kleine kernreactoren | Regionale Energiestrategie](#)
- [Helpdesk Zonopwek](#): ondersteuning regio's zon op daken en objecten/voorkeursvolgorde zon
- [Helpdesk Wind op land](#): RvS-uitspraak milieunormering wind
- [Wereld van B](#): Community Toekomstig Energiesysteem